

PORUCHY PLYNULOSTI ŘEČI

KOKTAVOST - BALBUTIES

- syndrom komplexního narušení koordinace orgánů participujících na mluvení, který se nejnápadněji projevuje charakteristickým nedobrovolným (tonickým, klonickým) přerušováním procesu mluvení

Symptomatologie

- **Z hlediska jazykových rovin:**
- foneticko-fonologická
- lexikálně-sémantická
- morfologicko-syntaktická
- pragmatická

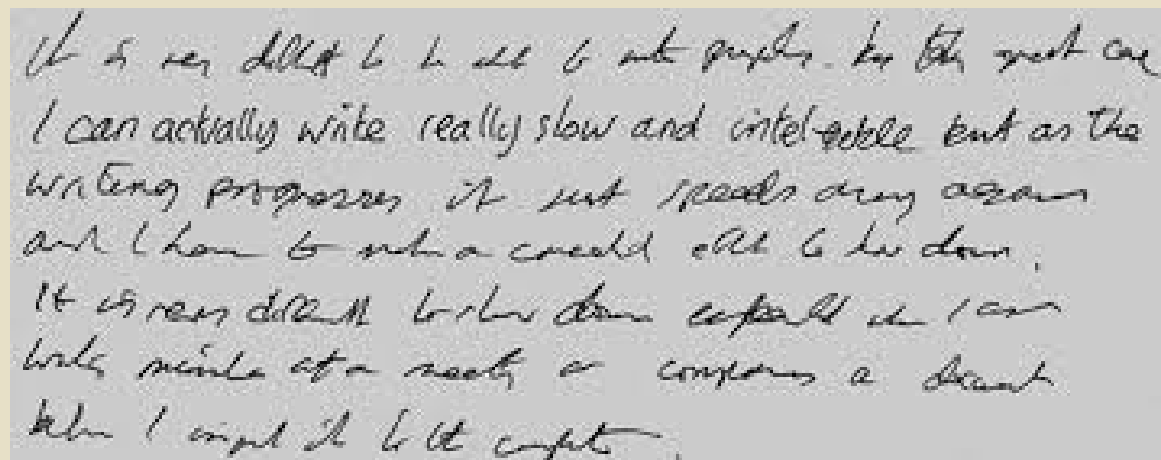
Příznaky v řeči

- Respirace
- Fonace
- Artikulace
- Narušené koverbální chování

- **forma klonická**
- **forma tonická**
- **kombinovaná forma**

Písemný projev

- ztížený začátek psaní
- narušení plynulosti vedení čáry
- opakování, přepisování, škrtání
- poruchy jemné motoriky

It is very difficult to write with a pen. In the past, I can actually write really slow and intelligible but as the writing progresses it just speeds away again and I have to write a couple of lines down. It is very difficult to slow down especially if I can't write quickly at a steady pace compared to what I can do on the computer.

Fyziologické příznaky

- změněná frekvence pulsu
- zvýšený krevní tlak
- poruchy metabolismu
- nespavost
- zvýšená unavitelnost

Osobnostní a další příznaky

- ovlivnění celé osobnosti
- sebevědomí
- interpersonální chování
- emotivita

- vliv situace

Komplexní obraz koktavosti – vzájemné prolínání tří množin

- **dysfluence** – repetice, prolongace
- **nadměrná námaha**
- **psychická tenze**

DIAGNOSTIKA

Diagnostika

- analýza symptomů v daných oblastech
 - sledování okolností souvisejících se vznikem koktavosti
 - postoj ke komunikaci
 - zohlednit věk vyšetřované osoby
 - týmová interdisciplinární spolupráce – foniatr, neurolog, psychiatr, logoped, psycholog
-
- Spolupráce se školou – dotazníky pro učitele

Psychická tenze

dotazník pro rodiče / učitele – *pro ilustraci*

- SITUACE
- Situace, kdy je projev dítěte nejčastěji neplynulý
- Vyhýbání se situacím
- Porovnání řečového výkonu v domácím a školním prostředí

Psychická tenze

dotazník pro rodiče / učitele - *pro ilustraci*

- LIDÉ
- Neplynulost projevu – cizí osoby
- Zábrany v komunikaci s vrstevníky
- Posmívání
- Diskuse o obtížích

Psychická tenze

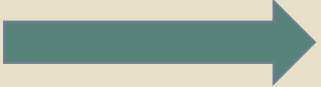
Dotazník pro rodiče, učitele - *pro ilustraci*

- DÍTĚ
- Změny v obtížích
- Sledování koverbálního chování
- Uvědomování si obtíží
- Netrpělivost, napětí před mluvením
- Spontánní vyprávění o obtížích
- Znepokojení kvůli řečovým obtížím
- Změny v chování
- Úzkostnost a další projevy

Terapie koktavosti

- celá řada postupů
- individuální a skupinová forma

Ve výukové i v běžné komunikační situaci je klíčový přístup k žákovi – výběr z doporučení – k diskusi

- neupozorňovat na neplynulost v řeči, přecházet ji citlivě, nikoli lhostejně
- vytvořit při komunikaci s žákem atmosféru – přirozeně akcentuje **obsah, nikoliv formu** sdělení podporovat komunikativnost
- **Při hovoru s žákem:**
- zpomalíme své mluvní tempo, zachováme však stále přirozenou rychlost
- prodloužení přestávek mezi jednotlivými fázemi rozhovoru, komunikační situace – **otevřený a vstřícný přístup a přirozený oční kontakt**

V komunikační situaci je třeba poskytnout žákovi

- možnost vyjádřit vše, co sám chce
- spolupráce při pomoci – reakce žáka
- osvědčuje se nechat žáka samostatně dokončit myšlenku, větu, slovo, jeho projev nepřerušovat

Ze strany vyučujícího se doporučuje

- redukovat počet kladených otázek – nepospíchat, eliminovat pocit časového tlaku – poskytnout dostatek času na odpověď
- odpoutat pozornost od řečových obtíží – neužívat „doporučení“ – riziko zvýšení obtíží

V rámci interakce je třeba, aby:

- žák věděl, že má prostor, čas pro vyjádření i v kolektivu dětí
- je mu věnována dostatečná pozornost
- tato pravidla platí pro všechny – a není tedy ničím výjimečný

Dále je vhodné v průběhu času a spolupráce s žákem

- pozorovat situace, kdy se plynulost řeči zlepšuje x zhoršuje
- chvíli, kdy mluví žák plynule, využijeme k dalšímu rozvíjení projevu
- ve fázi zvýšené neplynulosti žáka s požadavky na komunikaci nezatěžujeme
- žádoucí je tyto situace citlivě vyhodnotit – eliminace pocitu vyčlenění

V plynulosti projevu se mohou negativně promítnout některé jevy

- nečekaná zátěžová situace, náhlé změny, časový tlak, podráždění, únava, přetěžování
- ústní zkoušení, samostatný mluvní projev před třídou, hlasité čtení
- volba způsobu ověřování školních vědomostí – optimální výkon
- dle potřeby upřednostnit písemnou formu zkoušení
- další varianty přístupů k hodnocení žákova výkonu i k realizaci ověřování poznatků mohou být uvedeny v Doporučení ŠPZ

V kontextu podpory je třeba dále posilovat

- pozitivní sebehodnocení žáka, zdravou sebedůvěru
- posilovat frustrační toleranci, odolnost vůči zátěži
- řečové obtíže nezlehčovat ani nedramatizovat, pomoci se s nimi vyrovnat
- uspořádání aktivit ve výuce – pravidelné střídání činností, včetně relaxačních chvil
- denní režim – dostatečný prostor pro školní přípravu, vhodnou relaxaci a uvolnění – činnosti, které dítě baví a zajímají
- psychická pohoda, pravidelný režim, strava s dostatkem vitamínů
- nutný je samozřejmě dostatečný spánek a odpočinek

BREPTAVOST – TUMULTUS SERMONIS

- NKS, kterou si daná osoba neuvědomuje
- narušena je:
 - **percepce**
 - **artikulace**
 - **formování výpovědi**
- **Promluva „bez ladu a skladu“**

Breptavost

- narušení myšlenkových procesů programujících řeč na bázi dědičných predispozic
- breptavost je projevem centrálních poruch řeči (central language disbalance)
- působí na všechny komunikační cesty – čtení, psaní, rytmus, hudebnost a chování

Symptomatologie

- Narušení obsahu projevu
- Narušení formy projevu
- Narušení substance projevu

- Obtíže v dalších oblastech
- Motorika, koordinace
- Koncentrace pozornosti

Komplexní diagnostika

- provádí tým odborníků
- foniatr, psycholog, logoped, neurolog
- důležitá vyšetření
- EEG – elektroencefalografické
- EMG – elektromyografické

- EEG – organický podklad breptavosti
- EMG – odlišení od kocktavosti – spasmy

Terapie breptavosti

- osoby s breptavostí si svůj nedostatek neuvědomují, stačí upozornit – dosáhneme dočasného zlepšení

ZPOMAL!

- obnovení akustické a motorické zpětné vazby
- korigování vlastního projevu
- terapie je zaměřena na formální i obsahovou složku projevu

Výběr z doporučení – k diskusi

- *Motivace žáka k terapii – věk a další aspekty*
- Zpomalení tempa vlastního projevu
- Neverbální komunikace v „přátelském tónu“, oční kontakt
- Klidná atmosféra beze spěchu s dostatečným množstvím času na realizaci komunikační výměny
- Cílem přístupu k žákovi s breptavostí je :
- stabilizace správného tempa řeči, eliminace obtíží při čtení
- rozvoj jsou hudební schopnosti a vyjadřovací zručnosti
- posilování koncentrace pozornosti na vlastní sdělení
- orientace pozornosti žáka k plánování výpovědi před vlastní odpovědí
- + doporučení ŠPZ
- (Mlčáková, 2011)

Zdroje

- KLENKOVÁ, J. (2006). Logopedie. Praha: Grada.
- LECHTA, V. (2010). *Koktavost – integrativní přístup*. Praha: Portál.
- LACIKOVÁ, H. *Fixovaná koktavost*. In LECHTA, V. a kol. (2005). *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál.
- MLČÁKOVÁ, R. *Osoby s narušenou komunikační schopností*. In. MICHALÍK, J. a kol. (2011). *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál.